

Conditien voor den schoolmeester 1784, 1796

(Grote-Brogel)

Deze bewerking werd ter beschikking gesteld door Mathieu Vandenbosch.

Bron: Rijksarchief Hasselt, Kerkarchief Grote-Brogel, inv. nr 14.

Alles met God.

Conditien voor den Schoolmeester van Grootte Breugel volgens voorige opgesteld onder de regerende Dorpmeesters Nicolaus Ketelbuters, Peter Jan Gielen en Jacobus Cardinaels met agreatie van de eerw. Hr. Pastoor.

- 1. Vermits buyten het waeragtig geloof den mensch niet opregt gelukkig leven kan nogte zalig worden; zoo word voor eerst vereyscht dat de jongheyd onderwezen worde in de Catholyke Religie en Christenen zeden, en geoeffent in de Deugden die waere gelovige betaemen: daerom zal den Schoolmeester aen de kinderen voorhauden goede reglementen van leeren en zig te gedraegen, dezelve doen onderhauden en de overtredders of nalaetige berispen of bestraffen na den eysch deer zaeke.*
- 2. Zal den Schoolmeester gehauden zijn de jongelingen en dogters, die zig presenteren, bekwaemelyk te leeren spellen, lezen en schryven, niet toelaetende dat eenige kwaede of verbodene boeken van zijne Scholieren gebruykt worden, maer alleen goede en profytige.*
- 3. De Schoole zal aenvangen 1ste october, indien zig wynige kinderen presenteren zal hy maer verpligt zijn voor noen schoole te hauden tot november, wanneer en volgende maenden tot den laesten April (of Mey indien de scholieren komen) tweemael 's dags; 's morgens van acht ueren tot elf, na middag van een tot vier ueren, alswanneer tyd en saisoen zulks toelaeten; aen den meester vrystaende eens ter weecke eenen halven dag oorlof te geven.*

4. *Hij zal na audere gewoonte op zondagen en heylige dagen voor de hoogmisse catechismus doen in de Schoole, en dagelyks de kinders eenig punt van de Christelyke leeringe voor hauden of uytleggen.*
5. *Hy zal maendelyks van ieder schoolier konnen vraegen dry stuyvers schoolgeld, van die den halven dag frequenteren ses oorden; daer en boven zal hy voor jaerlykschen salaris ontfangen van de Dorpmeesters vyftig guldens en van den Armen vier guldens voor Schoolgeld van d'arme kinderen.*

Eyndelyk begeeren dat deze voorschreve conditien loffelyck zullen onderhouden worden en indien merkelyke klagten tegens den Schoolmeester geformeert wierden die van d'heer pastoor en Dorpmeesters gefundeert wierden geoordeelt, zal het t'alle maenden hun vry staen eenen anderen aen te stellen en na rato van tyd af te rekenen zonder hier van redens moeten te bewyzen.

*Aldus opgesteld, voorgelezen en geaccepteert door den eersaemen G.V. voor een jaer, mits alle jaeren continuatie te vraegen.
Actum Groote Breugel, heden, 24 juny 1796.*

Copeije Groote Breugel den 28 feb. 1784.

De onderschreven willende henne plicht quijten wegens de regeeringhe der gemeijnte welcke hen bevolen is, principaelijck in het onderhouden of onderwijs der jonckheyd soo naer het tijdelijck als het eeuwich, waer in het heel wel vaeren der aen behanght, soo is dat sij vast gestelt hebben dese volgende puncten te doen onderhouden.

1. Dat de schoole sal beginnen en eijndighen met het gebedt.
2. Dat d'ure sal gestelt worden wanneer de kinderen moeten in de schoole zijn.
3. Dat in cas sulckx niet en geschiede den meester sal ondersoecken of sulckx door henne schult is.
4. Dat in de schoole noijt en sal moghen gesproken woorden buijten het gene nodigh is, veel minder eijdele curiusheijd of al wat eenigsins kan dienen tot bespottinghe of schande van eenen derden, willende dat den meester sikh wel sal wachten van sulckx oijt toe te laeten, veel minder van sulckx self te doen.
5. Dat den meester alles sal doen spellen, hen niet voorgaen maer helpen als sij faelen op dat hij alsoo kan zien of zij de letters kennen, op dat sij

sonder letters te kennen niet voorts gaen, gelijk in verscheijde geschiedt.

6. Dat een ider altijd sal moeten leren in sijnen eijghen boeck, en niets en sal moghen klappen, veel minder eenighe dartelheid bedrijven.
7. Dat een ider sal gerecommandeert worden sijn (soo seer mogelijk zijnde) te voorsien dat sij niet en moeten uijtgaen uijt de schoole soo lanck als zij duert, te minsten niet meer als eens.
8. Dat den meester sal zorghen dat sij overwegh malkanderen niet en bespotten, noch eenighe verweijtinghe doen, en een ider daer sij voor bij gaen, beleeftheid betoonen, gelijk in alle andere plaetsen geschiet.
9. Dat den meester principaelijck sal sorge draeghen dat alle kinders in het uijt en in gaen der kercke sullen zijn sonder loopen maer met alle gestichtheid sijn in het huijs godts sullen gedraeghen.
10. Dat gelijkcker wijs hier veele buitens lands gaen en sterven en dickwils noodigh hebben hen maeghschap of recht tot het erfdeel te toonen dat den meester sal bevelen dat alle kinder hunnen rechten naem sullen aenbringhen, malkanderen met den selven noemen en faute van dit naer verloop van tijdt met eenighe kleijne en geproportioneerde straffe hun daer toe dwinghen.
11. Dat alle straffen sullen bestaen in knielen, voor de 2de met de armen uijtgerect knielen en soo verders sulckx vereijst met roede te slaen, noijdt met de handt of stock, wenschende dat nochtans de principaelste middels sau zijn een saelighe berispinghe en hun aen te wackeren door het voorstellen van de leelijckheidt der sonde en droevigh gevolgh, en de treffelijckheidt der deughde, en den eeuwighen loon en vergeldingh.
12. Dat de schoole sal smorgens moeten beginnen soo haest den kerckelijcken dienst sal toelaeten en niet eijndighen als ten elf uren, naer middagh beginnen om een uer en eijndighen te vier uren, ten zij dat voor sommighe anders toegelaeten wordt als van d'auders of meesters anders versoecht wordt, in welck geval sij eerst moeten bidden.
13. Dat aengesien de slechte wetenschap wegens hen saeligheidt het gene nochtans is de leeringhe der leeringhe, en welck boven al moet betracht worden dat den meester alle daeghen ten minsten een quartier uers hier toe sal moeten besteeden.
14. Eijndelijck om dit tot meerder gemack konnen uijt te wercken, de kinders aen te wackeren, en den meester sijn neertigheidt en oplettheidt doen te verdobbelen, soo is dat sij willen dat het geldt het gene in de twe omgangen en andere giften die de kinders gewoon sijn te ontfangen sal besteedt worden tot de noodigheijde der schoole en prijsen die den meester van tijdt tot tijdt hun sal belooven en geven op hunne neertigheidt te vergelden, dat tot dien eijnde den pastoor sondaeghs daer voor sal

aensoecht weerden voor sijn misse hun sulckx sal toe laeten en in den dienst eenider recommanderen dat sij hunne gifte verdobbelen terwijl dese tot sulck een goet eijnde besteet worden. Verders op dat dese regels wel onderhouden worden en allen twist in het toekomende te voorkomen, soo is dat de borgemeesters willen en verklaeren dat den schoolmeester niet en sal een nieuwen tauwst intreden als met dese expresse conditie, dat sij hem, is dat er klaechte zijn of saude mancqueren aen eenighe van dese conditie, hem alle maenden sullen kunnen bedancken en naer raede van tijdt moghen betaelen sonder hem nochtans hunne reden moeten te beweijsen.

Wegens den 12de artikel in welck staet dat de school sal eijndighen ten elf, en vier uren alleenlijck sal moeten als de menigvuldigheid der schoolieren sulckx sal versoeken en den tijdt of sasoen van het jaer sulckx sal toelaeten, verders sal den meester alle weeken, als hij het goet vind, eenen halven dagh orlof moghen geven.

En was onderteekent: F. Lenarts, pastoor.
Peetrus Dreesen.
G. Vrancken, borgemeester.